

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (osmého senátu)

14. listopadu 2013 *

„Príslušnosť vo veciach občanských a obchodných — Nařízení (ES) č. 44/2001 — Článek 16 odst. 1 —
Cestovní smlouva uzavřená mezi spotřebitelem s bydlištěm v jednom členském státě a cestovní
kanceláří usazenou v jiném členském státě — Poskytovatel služeb využívaných cestovní kanceláří
usazenou v členském státě bydliště spotřebitele — Právo spotřebitele podat žalobu proti oběma
podnikům u soudu v místě svého bydliště“

Ve věci C-478/12,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná
rozhodnutím Landesgericht Feldkirch (Rakousko) ze dne 20. září 2012, došlým Soudnímu dvoru dne
24. října 2012, v řízení

Armin Maletic,

Marianne Maletic

proti

lastminute.com GmbH,

TUI Österreich GmbH,

SOUDNÍ DVŮR (osmý senát),

ve složení C. G. Fernlund, předseda senátu, C. Toader (zpravodajka) a E. Jarašiūnas, soudci,

generální advokát: P. Cruz Villalón,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za TUI Österreich GmbH E. Reinitzerem, Rechtsanwalt,

— za portugalskou vládu L. Inez Fernandesem a S. Nunes de Almeida, jako zmocněnci,

— za Evropskou komisi W. Bogensbergerem a A.-M. Rouchaud-Joët, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: němčina.

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 16 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42).
- 2 Tato otázka byla položena v rámci sporu, v němž stojí A. Maletic s M. Maletic (dále jen manželé Maleticovi) proti společnosti lastminute.com GmbH (dále jen „lastminute.com“) a TUI Österreich GmbH (dále jen „TUI“) ohledně platby ve výši 1 201,38 EUR včetně úroků a příslušenství za rezervaci pobytového zájezdu poskytovaného společností TUI, kterou žalobci v původním řízení provedli u lastminute.com.

Právní rámec

- 3 Body 2, 11 až 13 a 15 odůvodnění nařízení č. 44/2001 zní:

„(2) Určité rozdíly mezi vnitrostátními pravidly pro určení příslušnosti a pro uznávání rozhodnutí ztěžují řádné fungování vnitřního trhu. Je třeba přijmout předpisy, které umožní sjednotit pravidla pro určení příslušnosti v občanských a obchodních věcech v mezinárodním ohledu a zjednodušit formality s ohledem na rychlé a jednoduché uznávání a výkon rozhodnutí členskými státy, pro které je toto nařízení závazné.

[...]

(11) Pravidla pro určení příslušnosti musí být vysoce předvídatelná a založená na zásadě, podle které je příslušnost obecně založena na místě bydliště žalovaného, a musí být na tomto základě vždy určitelná, kromě několika přesně určených případů, kdy předmět sporu nebo smluvní volnost stran opravňuje k použití odlišného určujícího hlediska. Sídlo právnické osoby musí být v nařízení samostatně vymezeno tak, aby společná pravidla byla přehlednější a zamezilo se sporům o příslušnost.

(12) Kromě místa bydliště žalovaného by měla existovat i jiná kritéria pro určení příslušnosti, založená na úzké vazbě mezi soudem a právním sporem nebo usnadňující řádný výkon spravedlnosti.

(13) Pokud se týče pojištění, spotřebitelských a pracovních smluv, měla by být slabší strana chráněna pravidly pro určení příslušnosti, která jsou jejím zájmům příznivější než obecná pravidla.

[...]

(15) V zájmu harmonického výkonu spravedlnosti je nezbytné minimalizovat možnost souběžných řízení a zajistit, aby ve dvou členských státech nebyla vydána vzájemně si odporující rozhodnutí. Musí existovat jasný a účinný mechanismus pro řešení souběžně probíhajících řízení, a rovněž pro zamezení obtíží vyplývajících z vnitrostátních rozdílů, pokud jde o stanovení doby, kdy se věc považuje za projednávanou. Pro účely tohoto nařízení by měla být tato doba stanovena samostatně.“

- 4 Podle čl. 2 odst. 1 tohoto nařízení „mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu“.
- 5 Článek 3 odst. 1 uvedeného nařízení stanoví, že „[o]soby, které mají bydliště na území některého členského státu, mohou být u soudů jiného členského státu žalovány pouze na základě pravidel stanovených v oddílech 2 až 7 této kapitoly“.
- 6 Podle čl. 5 bod 1 téhož nařízení 44/2001 může být osoba, která má bydliště na území některého členského státu, v jiném členském státě žalována, pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, u soudu místa, kde závazek, o němž se jedná, byl nebo měl být splněn.
- 7 Článek 6 bod 1 nařízení č. 44/2001 stanoví, že tato osoba může být též žalována, je-li žalováno více osob společně, u soudu místa, kde má bydliště některý z žalovaných, za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je vyšetřit a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních.
- 8 Článek 15 odst. 1 písm. c) a odst. 3 tohoto nařízení stanoví následující:
- „1. Ve věcech týkajících se smlouvy uzavřené spotřebitelem pro účel, který se netýká jeho profesionální nebo podnikatelské činnosti, se příslušnost určuje podle tohoto oddílu, aniž jsou dotčeny článek 4 a čl. 5 bod 5,
- [...]
- c) ve všech ostatních případech, kdy byla smlouva uzavřena s osobou, která provozuje profesionální nebo podnikatelské činnosti v členském státě, na jehož území má spotřebitel bydliště, nebo pokud se jakýmkoli způsobem taková činnost na tento členský stát nebo na několik členských států včetně tohoto členského státu zaměřuje, a smlouva spadá do rozsahu těchto činností.
- [...]
3. Tento oddíl se nevztahuje na přepravní smlouvy, kromě případu, kdy smlouva poskytuje kombinaci dopravy a ubytování zahrnutou v ceně.“
- 9 Článek 16 odst. 1 uvedeného nařízení stanoví:
- „Spotřebitel může podat žalobu proti smluvnímu partnerovi buď u soudů členského státu, na jehož území má tento smluvní partner bydliště, nebo u soudu místa, kde má bydliště spotřebitel.“
- 10 Článek 28 odst. 3 nařízení č. 44/2001 zní takto:
- „Ve smyslu tohoto článku žaloby navzájem souvisejí, pokud je mezi nimi dán tak úzký vztah, že jejich společné projednání a rozhodnutí je vhodné k tomu, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních.“

Spor v původním řízení a předběžná otázka

- 11 Manželé Maleticovi bydlí v obci Bludesch (Rakousko), která se nachází v soudním obvodu Bezirksgericht Bludenz (Okresní soud v Bludenzi). Jako soukromé osoby si dne 30. prosince 2011 přes internet na stránce společnosti lastminute.com zarezervovali a zaplatili zájezd do Egypta v datech od 10. do 24. ledna 2012 za 1 858 eur. Společnost lastminute.com, která má sídlo v Mnichově (Německo), na své domovské stránce uváděla, že vystupuje jako zprostředkovatel zájezdů a že zájezd je organizován společností TUI, která má sídlo ve Vídni (Rakousko).

- 12 Rezervace žalobců v původním řízení zněla na hotel Jaz Makadi Golf & Spa v Hurghadě (Egypt). Společnost lastminute.com tuto rezervaci potvrdila a předala ji společnosti TUI. Manželé Maleticovi obdrželi od TUI „potvrzení/účetní doklad“ ze dne 5. ledna 2012, v němž byly uvedeny detaily o zájezdu rezervovaném u společnosti lastminute.com se jménem jiného hotelu, a sice Jaz Makadi Star Resort Spa v Hurghadě.
- 13 Žalobci v původním řízení si omylu všimli až po příjezdu do Hurghady a zaplatili doplatek ve výši 1 036 eur, aby mohli bydlet v hotelu původně rezervovaném na internetové stránce společnosti lastminute.com.
- 14 Žalobou podanou dne 13. dubna 2012 u Bezirksgericht Bludenz se žalobci v původním řízení se domáhají, aby jim společnosti lastminute.com a TUI společně a nerozdílně zaplatily částku 1 201,38 eura včetně příslušenství, a vrátily tak zpět doplatek a nahradily újmu za nepříjemnosti, kterým byli o dovolené vystaveni.
- 15 Bezirksgericht Bludenz se při přezkumu omezil na ověření příslušnosti k rozhodování o žalobě a usnesením ze dne 4. července 2011 ji pro místní nepřislusnost zamítl v rozsahu, v němž se týkala společnosti TUI. Podle tohoto soudu se nařízení č. 44/2001 na spor mezi žalobci v původním řízení a společností TUI nepoužije, jelikož jde o čistě vnitrostátní situaci. Rozhodl, že v souladu s ustanoveními použitelného vnitrostátního práva je příslušným soudem soud v místě bydliště žalované, tj. soud ve Vídni, a nikoli v Bludenzi.
- 16 Pokud však jde o společnost lastminute.com, která má sídlo v Německu, byl tento soud toho názoru, že podmínka stanovená v čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 týkající se činnosti zaměřené na Rakousko byla splněna. Konstatoval proto, že je příslušný k rozhodnutí ve věci samé. V tomto bodě nabylo usnesení právní moci, jelikož se společnost lastminute.com neodvolala.
- 17 Žalobci v původním řízení podali proti tomuto rozhodnutí odvolání („Rekurs“) k předkládajícímu soudu s tím, že jejich rezervace byla podle nich od samého počátku jako jeden právní úkon neoddělitelně spjata se společností lastminute.com jakožto zprostředkovatelkou zájezdu a se společností TUI jakožto organizátorkou zájezdu. Právě v případě zájezdu podle nich čl. 15 odst. 3 ve spojení s čl. 16 odst. 1 nařízení č. 44/2001 představuje právní základ pro příslusnost soudu, na nějž se žalobci obrátili, a to i ve vztahu ke společnosti TUI.
- 18 Ve své odpovědi na odvolání zastává společnost TUI stanovisko, že Bezirksgericht für Handelssachen Wien má výlučnou příslusnost rozhodnout o žalobě podané proti ní a že soud prvního stupně správně konstatoval, že se v projednávaném případě nejedná o jediný právní úkon. Podle ní je tudíž nutno vycházet z toho, že existují dvě různé smlouvy, a na tomto základě posuzovat otázku příslusnosti.
- 19 Předkládající soud si přeje zjistit, zda taková situace, jako je situace dotčená ve věci v původním řízení, je „čistě vnitrostátní situací“, a jak je v tomto ohledu nutno vykládat pojem „smluvní partner“ podle čl. 16 odst. 1 nařízení č. 44/2001 v situaci, kdy podnikatel v jiném členském státě, než je stát bydliště spotřebitele, nabízí služby jiného podnikatele, který má zapsané sídlo na území tohoto druhého státu, pokud spotřebitel podá proti tomuto „smluvnímu partnerovi“ žalobu s tím, že mu toto ustanovení umožňuje uplatnit nárok před soudy v místě jeho bydliště.
- 20 Vzhledem k tomu, že cílem zvláštní úpravy příslusnosti v oblasti spotřebitelských smluv v článku 15 a následujících nařízení č. 44/2001 je chránit slabší stranu smlouvy tím, že jí dává možnost zvolit si soudiště a omezuje možnost sjednat prorogační doložku, tato ochrana by podle tohoto soudu ztratila smysl, pokud by nebylo možné uplatnit u soudu příslušného na základě čl. 16 odst. 1 nařízení č. 44/2001 nároky, které spotřebiteli plynou z jediného právního úkonu ve formě rezervace, proti oběma smluvním partnerům.

- 21 Za těchto podmínek se Landesgericht Feldkirch rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Má být čl. 16 odst. 1 nařízení [č. 44/2001] zakládající příslušnost soudu místa, kde má spotřebitel bydliště, vykládán v tom smyslu, že v případě, že druhá strana smlouvy (zde zprostředkovatel zájezdu se sídlem v zahraničí) využije smluvního partnera (zde organizátora zájezdu se sídlem v tuzemsku), použije se uvedený článek v případě žaloby proti těmto dvěma osobám i na smluvního partnera se sídlem v tuzemsku?“

K předběžné otázce

- 22 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda musí být pojem smluvní partner podle čl. 16 odst. 1 nařízení č. 44/2001 vykládán v tom smyslu, že za takových okolností, jako jsou okolnosti dotčené ve věci v původním řízení, zahrnuje i smluvního partnera hospodářského subjektu, s nímž spotřebitel uzavřel smlouvu, kterýžto partner má sídlo na území členského státu, v němž se nachází bydliště tohoto spotřebitele.
- 23 Společnost TUI tvrdí, že se na ni nařízení č. 44/2001 nepoužije a že okolnosti ve věci v původním řízení vykazují znaky čistě vnitrostátní situace, takže se použijí pouze ustanovení vnitrostátního práva o místní příslušnosti.
- 24 Není však sporu o tom, že se nařízení č. 44/2001 uplatní vůči společnosti lastminute.com a že soud místa bydliště manželů Maleticových je, pokud jde o tuto společnost, příslušný k rozhodování ve věci samé.
- 25 Je tedy nutné zkoumat, zda se nařízení č. 44/2001 za okolností ve věci v původním řízení použije na takového smluvního partnera, jako je společnost TUI, a zda je dán cizí prvek odůvodňující jeho použití.
- 26 Soudní dvůr již v tomto ohledu v souvislosti s Bruselskou úmluvou ze dne 27. září 1968 o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32) ve znění následujících smluv o přistoupení (dále jen Bruselská úmluva) konstatoval, že použití pravidel o příslušnosti v této úmluvě vyžaduje existenci cizího prvku a že mezinárodní povaha dotčeného právního vztahu nemusí pro účely použití článku 2 Bruselské úmluvy (nyní článek 2 nařízení č. 44/2001) nutně vyplývat ze zapojení několika smluvních států z důvodu merita sporu nebo bydliště jednotlivých stran sporu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 1. března 2005, Owusu, C-281/02, Sb. rozh. s. I-1383, body 25 a 26).
- 27 Je třeba připomenout, že nařízení č. 44/2001 ve vztazích mezi členskými státy nahradilo Bruselskou úmluvu, a proto výklad ustanovení této úmluvy podaný Soudním dvorem platí rovněž pro ustanovení uvedeného nařízení, pokud lze ustanovení těchto nástrojů kvalifikovat jako rovnocenná (rozsudek ze dne 4. května 2010, TNT Express Nederland, C-533/08, Sb. rozh. s. I-4107, bod 36 a citovaná judikatura).
- 28 V bodě 26 tohoto rozsudku sice bylo konstatováno, že mezinárodní povaha dotčeného právního vztahu nemusí nutně vyplývat ze zapojení několika smluvních států z důvodu merita sporu nebo bydliště jednotlivých stran sporu, avšak v souladu s tvrzeními Komise a portugalské vlády je nutné konstatovat, že nařízení č. 44/2001 se uplatní tím spíše za okolností ve věci, o níž se jedná v původním řízení, kdy je cizí prvek dán nejen v souvislosti s lastminute.com, což nebylo zpochybňováno, ale i pokud jde o TUI.
- 29 I za předpokladu, že by takový jediný právní úkon, jako je úkon, kterým manželé Maleticovi rezervovali a zaplatili pobytový zájezd na internetové stránce společnosti lastminute.com, mohl být rozdělen na dva různé smluvní vztahy, tj. jeden s online cestovní agenturou lastminute.com a druhý s organizátorem

zájezdů TUI, druhý smluvní vztah nelze kvalifikovat jako „čistě vnitrostátní“, jelikož je s prvním smluvním vztahem neoddělitelně spjat z důvodu, že je realizován prostřednictvím uvedené cestovní agentury nacházející se v jiném členském státě.

- 30 Dále je třeba zohlednit cíle uvedené v bodech 13 a 15 odůvodnění nařízení č. 44/2001 týkající se ochrany spotřebitele jakožto „slabší strany“ smlouvy a minimalizace „možnosti souběžných řízení a [zajištění], aby ve dvou členských státech nebyla vydána vzájemně si odporující rozhodnutí“.
- 31 Tyto cíle brání řešení, které by umožňovalo, aby manželé Maleticovi vedli souběžně v Bludenzi i ve Vídni dvě související řízení proti dvěma hospodářským subjektům zapojeným do rezervace a realizace pobytového zájezdu dotčeného ve věci v původním řízení.
- 32 Vzhledem k výše uvedenému je třeba na položenou otázku odpovědět tak, že pojem „smluvní partner“ podle čl. 16 odst. 1 musí být vykládán v tom smyslu, že za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, zahrnuje i smluvního partnera hospodářského subjektu, s nímž spotřebitel uzavřel tuto smlouvu, kterýžto partner má sídlo na území členského státu, v němž se nachází bydliště tohoto spotřebitele.

K nákladům řízení

- 33 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (osmý senát) rozhodl takto:

Pojem „smluvní partner“ podle čl. 16 odst. 1 nařízení (ES) č. 44/2001 Rady ze dne 22. prosince 2000, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, zahrnuje i smluvního partnera hospodářského subjektu, s nímž spotřebitel uzavřel tuto smlouvu, kterýžto partner má sídlo na území členského státu, v němž se nachází bydliště tohoto spotřebitele.

Podpisy.